

Nr 179.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1920 kl. 5 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående rätt för änkan
Dorotea Sofia Torén till ersättning för upphörd bränn-
vinsutskänkingsrättighet.*

(3:e avd.)

I en inom första kammaren av herr *N. A. Nilsson* i Kabbarp väckt motion, nr 132, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte förklara, att, oaktat riksdagens genom skrivelsen nr 212 den 1 juni 1917 tillkännagivna beslut och den därpå grundade nådiga kungörelsen den 16 maj 1918 angående ersättning till gästgivare för upphörande av dem, jämlikt 10 § i förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905, tillkommande rätt till utskänkning av brännvin, hinder icke möter för änkefru Dorotea Sofia Torén, född Bergström, att söka och erhålla ersättning för upphörd brännvinsutskänkingsrättighet.

Till stöd för sina framställningar har motionären anført i huvudsak följande:

»År 1907 beslöt riksdagen en tvångsfri avlösning av brännvinsutskänkingsrätten hos de gästgiverier, vilkas ägare, på grund av bestämmelserna i 10 § av kungl. förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905, voro berättigade att fortfarande efter den 1 november 1909 utskänka brännvin.

I enlighet med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse den 12 juli 1907, vari bland annat angivas de grunder, enligt vilka ersättningen till vederbörande rättsägare skulle utgå.

Å en kungörelsen bifogad tabell finnas angivna 56 gästgiverier, vilkas ägare förklarat sig villiga att på vissa villkor avstå från utskänkingsrätten, och bland dessa gästgiveriet i Åhus, där utskänkingsrätten ägdes av änkefru Dorotea Torén.

För fru Toréns del kom dock ingen avlösning till stånd, fastän en sådan skulle varit förmånlig för henne.

Sedermera, år 1917, beslöt riksdagen en obligatorisk avlösning av de återstående rättigheterna. Och i enlighet därmed utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse den 16 maj 1918 angående ersättning till gästgivare för upphörande av dem, jämlikt 10 § i förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905, tillkommande rätt till utskänkning av brännvin.

Denna kungörelse stadgar i 1 paragrafen, att till ägare av gästgiveri, vilken jämlikt nämnda förordning är berättigad att utskänka brännvin, må för rättighetens upphörande från och med 1919 av staten utgivas ersättning med årligt belopp, som av Konungens befallningshavande fastställs i den ordning och efter de grunder, som finnas angivna i kungörelsen den 12 juli 1907.

Enligt kungörelsens 3 § skall gästgiveriägare, som vill komma i åtnjutande av ifrågavarande ersättning, därom före den 1 september 1918 ingiva ansökan till Konungens befallningshavande i det län, där gästgiveriet är beläget.

Och enligt 4 § utgå erforderliga medel för gäldande av dylikt ersättningsbelopp ur statsverkets fond av rusdrycksmedel och utbetalas av Konungens befallningshavande kvartalsvis.

Enligt mig tillhandakommen uppgift hava, med undantag av ovan nämnda änkefru Dorotea Torén, alla de resterande gästgiveriägarna i laga tid sökt ersättning och erhållit sådan. På grund av okunnighet om gällande lagstiftning försummade fru Torén att i rätt tid anmäla sig. Först den 28 april 1919, efter att ha blivit uppmärksamgjord på saken, anhöll hon hos länsstyrelsen om ersättning. Länsstyrelsen resolverade, att ansökningen, såsom för sent ankommen, icke kunde till prövning upptagas. I underdåniga besvär fullföljde sökanden sin talan hos Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:ts utslag, givet i regeringsrätten den 5 september 1919, medgav ingen ändring i länsstyrelsens resolution, och ej heller kunde Kungl. Maj:t, såsom ock av sökanden begärts, av nåd återställa försuten tid.

Det är endast riksdagen, som här kan bereda möjlighet för en rättelse, som jag finner omständigheterna påkalla.

Änkefru Torén, som är mantalsskriven i Åhus men nu kyrkoskriven och bosatt i Stockholm, Gustav Vasa församling, är född den 10 februari 1836 och alltså inom få dagar 84 år gammal. På grund av ålder och svag syn är hon oförmögen till allt arbete. Arrendet för utskänkingsrätten, uppgående till 1,500 kronor per år, var hennes enda inkomst.

Det synes mig obilligt och hårt, om en gammal aktning svärd änka, som ej förstått att bevaka sin rätt, i följd av en formell uraktlåtenhet skulle gå miste om all ersättning för en laglig livstidsrättighet, som staten tagit från henne.»

Utskottet, som funnit billighetsskäl tala för bifall till förevarande förslag, har ansett sig böra tillstyrka detsamma. Enligt vad utskottet inhämtat, torde det, förutom änkan Torén, ej finnas någon gästgiveriägare, som ej i laga ordning sökt och erhållit ersättning för upphörd brännvinsutskänkingsrättighet, vadan några konsekvenser av ett bifall till motionen ej synas föreligga.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t förklara, att änkan Dorotea Sofia Torén, född Bergström, må utan hinder av bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 16 maj 1918 angående ersättning till gästgivare för upphörande av dem, jämlikt 10 § i förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905, tillkommande rätt till utskänkning av brännvin, söka och, därest det prövas skäligt, erhålla ersättning för upphörd brännvinsutskänkingsrättighet.

Stockholm den 1 juni 1920.

På statsutskottets vägnar:

A. ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 180.